

debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATT

*Kunst er mye enklere enn
noen magister klarer
å gjøre den til*

HAUK

DAGENS SUKK

Europautredningen er fylt av synsing og spekulasjoner.

EØS og demokratiet

**HALLVARD
BAKKE**

I den såkalte Europautredningen, som ble lagt fram for noen uker siden, blir det påstått at EØS-avtalen lider av store demokratiske mangler. I 1997 sa professor Eivind Smith under en høring i Stortinget at EØS-avtalen var en «konstitusjonell katastrofe». Seinere har professor Erik Oddvar Eriksen, hevdet at EØS er en «demokratisk katastrofe». I Europautredningen, som ble ledet av en annen folkerettslærd, professor Fredrik Sejersted, erkjennes det at «EØS er konstitusjonelt trygt forankret» (side 855). «EØS-avtalen ble godkjent med kvalifisert flertall etter Grunnlovens §93 på helt korrekt måte.»

Derimot mener utvalget at EØS og de andre avtalene med Norge har med EU er tilnærmede demokratiske katastrofer. Utvalget skriver likevel: «Samarbeidet med EU har vært drevet fram fordi et bredt politisk flertall i Norge har ønsket det» (side 20). «EØS, Schengen og de andre avtalene gir Norge mulighet til å være med på de delene av EU-samarbeidet som et norsk politisk flertall ønsker, mens man samtidig kan holde utenfor de områdene flertallet ikke ønsker» (side 846). For mange av oss er et viktig kjennetegn på demokrati nettopp at de politiske løsningene blir slik et flertall ønsker.

For vel et år siden rangerte det britiske ukemagasinet The Economist landene ut fra en såkalt demokratiindeks. Norge kom helt på topp. Indeksens toppskår er 10 og Norge oppnådde 9,8. Så helt ille kan det derfor ikke stå til med demokratiet i Norge til tross for EØS-avtalen. Interessant nok skåret ingen av EU-landene utenom de nordiske over ni.

«Hver gang en ny avtale eller rettsakt fra EU vil medføre nye viktige forpliktelser for Norge må Stortinget gi sitt samtykke til det. I perioden 1992–2011 har Stortinget til sammen votert over 287 slike EU-saker, hvorav 265 er vedtatt enstemmig og de siste 22 i all hovedsak med et bredt flertall (side 20).» Videre skriver utvalget: «Av de over 6000 nye EU-rettsakter som løpende er tatt inn i EØS-avtalen er det bare 17 saker der det har vært forslag om å bruke reservasjonsretten...»

Dette kunne en tolke slik at Norge må ha hatt betydelig innflytelse på utformingen av EØS-avtalens regelverk, siden det av over 300 saker i året, ikke engang hvert år er en eneste sak der noen har ment at vi burde nedlegge veto. En annen fortolkning er at EØS-regelver-

UNDERSKUDD: Det er medlemskap i EU som ville gitt oss et demokratisk underskudd, skriver Hallvard Bakke.

FOTO: SCANPIX

ket stort sett er ukontroversielt og at det i all hovedsak regulerer det økonomiske samkvemmet på en fornuftig måte.

Det faktiske forholdet er at EØS-avtalen er inngått med tilslutning fra et bredt flertall. Alle endringer av betydning må vedtas av Stortinget. Det har skjedd enstemmig i over 90 prosent av tilfellene og med stort flertall i resten. Norge kan dessuten når som helst si opp avtalen om vi skulle ønske det. De andre avtalene er likeledes inngått med stort flertall. De kan også sies opp. De er også kommet i stand etter initiativ fra Norge. Så hva er så himmelropende udemokratisk?

Jo, Norge er ikke med og stemmer over vedtakene i EU. Til gjengjeld stemmer vi over dem i Stortinget. Ut fra

«Har ikke utvalget hatt tilgang til medier eller internett»

et norsk demokratisk synspunkt er nok det atskillig viktigere. Det kunne vi ikke gjort som medlem av EU. Det er derfor som medlem vi ville hatt et demokratisk underskudd, ikke med EØS-avtalen.

Vi kan også påvirke utarbeidelsen av bestemmelsene i komiteene der de reelt besluttes. På side 196 skriver utvalget: «Utvalget registrerer også at EU ofte anser norske bidrag som velforberedte, konstruktive og likesinnede.» EU oppfordret derfor i desember 2010 Efta-statene til å være mer aktive. For det er et faktum at til tross for sytingen over manglende innflytelse, uteligger Norge ofte fra møter der vi kunne fremmet våre synspunkter.

Selv om vi formelt har vetorett når det gjelder å ta nye bestemmelser inn i EØS-avtalen, er denne formelle retten en illusjon, hevder utvalget (side 827). Jeg har ved en del anledninger spurt ja-siden om de kan gi eksempler på viktige saker der Sverige eller Finland ved sin stemmegivning har avgjort beslutningene i EU. Jeg har så langt aldri fått svar. Grunnen til det er antakelig at slike eksempler ikke finnes. Men da må vel også den formelle deltakelsen i EUs besluttede organer være en illusjon siden små lands stemmegivning aldri får betydning for resultatet.

Utvalget hevder at «Saker som ville stått høyt på den politiske dagsorden unnagjøres uten debatt på Stortinget når det de kommer opp som EU/EØS

tilpasning (side 842).» Hvilke saker det skulle ha dreiet seg om får vi imidlertid ikke vite. Vi har en pågående engasjert debatt om vikarbyrådirektivet. Vi har det siste året hatt en like engasjert debatt

om datalagringsdirektivet og det tredje postdirektivet, der også Norge for første gang har nedlagt veto. Hvor har utvalget befunnet seg? Et sted uten tilgang til medier eller internett?

Utvalget skriver at utredningen er «bredt faglig basert» (side 21). Sjelden har selvskryt vært mer malplassert. Det har neppe tidligere vært levert en offentlig utredning som er så full av synsing, spekulasjoner og udokumenterte påstander.

Hallvard Bakke
hall.bakke@gmail.com

Hallvard Bakke er utdannet siviløkonom og tidligere statsråd for Ap. Bakke skriver i Klassekampen hver fredag.

PÅ TEPPE

Bred debatt

Arbeiderpartiets nestleder **Helga Pedersen** sier til Bergens Tidende at partiledelsen **ønsker velkommen en bred debatt om vikarbyrådirektivet i lokallagene**, selv om saken er avgjort:

– Altså, stortingsgruppen har konkludert. Vi vil stå på vedtaket som er gjort.

På spørsmål om hva som da er poenget med en bred debatt, er svaret:

– Vi har konkludert, og der står saken. Så er det opp til lokallagene å debattere det de ønsker og treffe de vedtak de ønsker.

Ingenting er som et levende partidemokrati.

– Gjør som dere vil

Særlig menn

Noe som kaller seg Confex tilbyr kurs for å bli en bedre leder for kvinnelige medarbeidere:

Kvinner kommuniserer ofte på flere nivåer, og særlig menn har problemer med å forstå kvinners dobbeltkommunikasjon.

Enkle menn er greiere.

Kjephøy

VG spør forsvarsminister **Espen Barth Eide** om bilagets intervju med tidligere testsjef i Pentagon, som tviler på at F-35 blir levert i tide.

– Jeg forholder meg til de som leder F-35-programmet i dag, og ikke en mellomleder som sluttet for åtte år siden.

Vi mener å huske at **Espen** også var en slags mellomleder.

David ler sist

Bilagets tror ikke at **Rick Santorum**s seiersrekke i Midtvesten vil rokke ved **Mitt Romneys** favoritttempel i partikampen: **Goliat står fjellstøtt.** Så lenge det varer.

teppet@klassekampen.no